

РОЗДІЛ І

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 35

Бакуменко В.Д.,
проректор з наукової роботи Академії муніципального
управління, д.держ.упр., професор,
Заслужений діяч науки і техніки України,
Почесний доктор НАДУ при Президентові України,
державний службовець 2 рангу

ТВОРЧИЙ ЗВІТ З РОБІТ У ГАЛУЗІ НАУК «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ» У 2002 - 2011 РОКАХ

Представлено аналіз робіт автора у 2002 - 2011 роках, що характеризують його відповідний вклад у розвиток галузі наук «Державне управління».

Представлен анализ работ автора в 2002 - 2011 годах, характеризующий его соответствующий вклад в развитие отрасли науки «Государственное управление».

Analyzes the author in 2002 - 2011's, describing his relevant contribution to the development of sciences "Governance".

Постановка проблеми. За 10 – річний термін після захисту докторської дисертації на тему «Теоретико-методологічні засади формування державно-управлінських рішень» (2002 -2011 рр.) власні та колективні результати досліджень автора знайшли відображення більше ніж у 160 наукових, науково-методичних та навчально-методичних публікаціях, в тому числі в: енциклопедії (8 томів), 5 монографіях, 2 енциклопедичних словниках (зокрема 320 статей в енциклопедичному словнику з державного управління), 4 словниках-довідниках, 10 навчальних посібниках, 12 інших книжкових виданнях і брошурах. З публікаціями автора знайомі вчені Білорусії, Вірменії, Грузії, Польщі, Російської Федерації. На часі упорядкування результатів проведених досліджень, виділення основних напрямів проведених наукових розвідок.

Мета даного дослідження полягає в систематизації результатів зазначених публікацій та творчому звітуванні перед науковою громадськістю.

Аналіз наукового доробку. Серед вчених, що мають спільні праці з автором, слід зазначити В.Д.Бондаренка, Ю.Г.Кальниша, В.М.Князева, С.О.Кравченка, В.І.Лугового, П.І.Надолішнього, А.М.Михненка, Т.В.Мотренка, Н.Р.Нижник, О.М.Руденко, Ю.П. Сурміна, С.О.Телешуна та ін.

Вклад основного матеріалу. Період творчості, за яким звітується автор у даній статті, припав на роботу в Національній академії державного

управління на посаді директора Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування (2002-2005 рр.) та на посаді професора кафедри управління суспільним розвитком (кінець 2005-перша половина 2006 рр.), а також в Академії муніципального управління на посаді проректора з наукової роботи, завідувача кафедри державного управління та місцевого самоврядування (з 2006 р. до т.ч.).

Проведений аналіз робіт автора за останнє десятиріччя дозволяє виділити такі основні напрями та результати проведених досліджень.

Напрямок 1. Розвиток теорії та методології державного управління.

Автором особисто та у співавторстві узагальнено, систематизовано ідеї та погляди як відомих вчених, так і власні на розвиток сучасного державного управління, зпроекційовано їх на українську дійсність з урахуванням найбільш актуальних її проблем та завдань. Результати проведених досліджень та виконаних науково-дослідних робіт викладено у звітах: «Розроблення словника-довідника з методології державного управління» (ДР-РК № 0102U002538, 2003), «Розроблення словника-довідника з методології державного управління» (ДР-РК № 0102U002538, 2003), «Розробка словника системного аналізу проблем державного управління» (ДР-РК № 0103U007727, 2003), «Виявлення та діагностування проблемних ситуацій державного управління» (ДР-РК №. 0103U007469, 2006), «Закономірності, особливості та тенденції розвитку державотворення» (ДР-РК № 0106U004367, 2006), «Методологія державного управління як галузі науки» (ДР-РК № 0108U002016, 2009), «Науково-методичні засади розвитку галузі науки «Державне управління»» (ДР-РК № 0109U003005, 2009), «Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування» (ДР-РК № 0108U008164, 2010).

Вони оприлюднені у численних наукових публікаціях, а також у формі довідкового та навчального матеріалу, зокрема в Енциклопедії державного управління (2011, 200 авторських статей у 8 томах), Енциклопедичному словнику з державного управління (2010, 320 авторських статей), монографії «Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми» (2003), словниках-довідниках з державного управління (2002), з методології державного управління (2004), з системного аналізу державного управління (2007), навчальних посібниках «Теоретичні та організаційні засади державного управління» (2003), «Державне управління: основи теорії, історія і практика» (2009, з грифом МОН України), курсі лекцій «Державне управління» (2011, з грифом МОН України), опорному конспекті лекцій «Теоретичні та організаційні засади державного управління» (2003), науково-методичному посібнику «Науково-методологічні засади розвитку галузі науки «Державне управління»: наукова розробка» (2010).

Серед наукових статей: «До методології формування словника-довідника з державного управління» (2002), «Впровадження сучасної методології державного управління в практичній діяльності державних

службовців» (2002), «Функція контролю як важлива складова державного управління» (2002), «Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку» (2003), «Проблема різноманітності методології державного управління» (2003), «Закономірності, принципи та фактори вибору у науковому пізнанні процесів державотворення» (2005), «До питання парадигмальності конституційного правового поля» (2006), «Тенденції й чинники впливу суспільних трансформацій на постановку завдань науки державного управління» (2007), «Аналіз проблемного поля державного управління» (2007), «Проблемний аналіз державного управління» (2009), «Методологічні аспекти аналізу суб'єктів державного управління» (2009), «Концептуальний підхід до визначення моделей державного управління» (2009), «Сутність та складові міжрівневої взаємодії у системі державного управління» (2009), «Підходи-моделі до державно-управлінської інноваційної діяльності» (2011) та інші.

Зарубіжні публікації: «Проблемы становления методологии государственного управления» (Російська Федерація, 2004), «Понятие "местная демократия" как элемент сущностной составляющей науки государственного управления» (Республіка Вірменія, 2009), «Тенденции и факторы влияния общественных трансформаций на постановку задач науки государственного управления» (Республіка Грузія, 2010).

Напря́м 2. Розвиток теорії та методології прийняття державно-управлінських рішень.

Автором у 1998 – 2001 роках сформовано основи теорії прийняття державно-управлінських рішень, які були викладені у монографії «Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики» (2000), численних інших наукових публікаціях та представлені захищеною докторською дисертацією на тему «Теоретико-методологічні засади формування державно-управлінських рішень» (2001, спеціальність 25.00.01 – теорія та історія державного управління).

У 2002 – 2011 рр. автором особисто та у співавторстві продовжено цю роботу у напрямку розвитку теоретичних та методологічних засад прийняття державно-управлінських рішень, доведення відповідних розробок до наукової громадськості. Вони оприлюднені у низці наукових публікацій, а також у формі навчального матеріалу, зокрема в навчальних посібниках «Прийняття рішень в державному управлінні» (у 2-х частинах: ч. 1 «Теоретико-методологічні засади», ч.2 «Науково-прикладні аспекти», 2010), «Державно-управлінські рішення» (2011, електронний ресурс), «Методологічні аспекти прийняття сучасних управлінських рішень» (2007), «Технологія прийняття управлінських рішень» (2007).

Серед наукових статей: «Щодо напрямів розвитку досліджень та базової системи принципів формування державно-управлінських рішень» (2002), «Напрями і підходи до розвитку теоретико-методологічних засад формування державно-управлінських рішень» (2002), «Удосконалення прийняття державно-управлінських рішень як один з найважливіших чинників розвитку державного управління» (2003), «Методологічні

"наголоси" прийняття сучасних управлінських рішень» (2003), «Процесуальна організація прийняття рішення з виявлення прогалин у законодавстві» (2006) та інші.

Зарубіжні публікації: «Тенденции и факторы влияния трансформаций государственного управления на принятие государственно-управленческих решений» (Російська Федерація, 2007).

Напрямок 3. Розроблення підходів та методів вирішення низки загальних науково-прикладних проблем та завдань державного управління.

Більшість наукових напрацювань автора викликані потребами державно-управлінської практики й мають науково-прикладний характер. Певна їх частка має спрямованість на вирішення загальних науково-прикладних проблем та завдань державного управління. Отримані результати оприлюднені у наукових публікаціях, а також у науково-методичному посібнику «Соціологічна експертиза в державному управлінні (на прикладі досліджень політичної реформи в Україні)» (2003). Серед наукових статей: «Щодо підходів до прогнозування нормотворчої діяльності» (2002), «Щодо методологічного забезпечення реалізації поширених завдань програмно-цільового управління» (2002), «Теоретико-методологічні засади гендерної політики: закономірності та фактори вибору» (2004), «Актуальні питання реформи центральних органів виконавчої влади в Україні» (2005).

Напрямок 4. Розроблення підходів та методів вирішення низки специфічних для України науково-прикладних проблем та завдань державного управління.

Більшість наукових напрацювань автора мають спрямованість на вирішення специфічних для України науково-прикладних проблем та завдань державного управління. У цьому напрямку автором особисто та у співавторстві проведені дослідження та виконані такі науково-дослідні роботи: «Аналітично-інформаційне забезпечення проблем реформування органів виконавчої влади та підвищення ефективності механізмів державного управління (світовий та вітчизняний досвід)» (ДР_РК № 0103U007471, 2003), «Розроблення принципів і підходів до розмежування підготовки кадрів вищого та середнього управлінських рівнів за змістом, формами і методами навчання» (ДР-ОК № 0303U001831, 2004), «Заснування та сприяння діяльності Науково-навчального центру з питань євроатлантичної інтеграції України» (ДР-ОК № 0205U004382, 2004), «Проведення соціологічних досліджень щодо динаміки змін відношення різних верств населення до процесу інтеграції України в НАТО» (2004), «Аналіз актуальних проблем та ефективності реалізації державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції України, розробка та обґрунтування пропозицій щодо її коригування, першочергових заходів, спрямованих на розв'язання зазначених проблем та реалізацію цілей, принципів та пріоритетів державної політики в цій сфері» (ДР-РК № 0104U004964, 2004), «Доопрацювання Концепції діяльності в зоні відчуження і відселеній частині зони безумовного (обов'язкового) відселення» (ДР-РК

№0105U007940, 2006), «Концептуальні засади аналізу та оцінювання ефективності механізмів регулювання інтеграційних процесів в Україні» (ДР-ОК № 0208U005327, 2007), «Державна служба в Україні: актуальні проблеми та шляхи модернізації» (2010).

Вони оприлюднені у численних наукових публікаціях, а також у формі довідкового та навчального матеріалу, зокрема в Енциклопедичному словнику «Історія, теорія і практика європейської та євроатлантичної інтеграції України » (2006, 62 авторські статті), монографіях «Регіоналізація і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика» (2003), «Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні» (2004), навчальних посібниках «Ефективність державного управління. Практикум. Економіка природних ресурсів і довкілля» (2003), «Міжнародна інтеграція» (2008), «Механізми регулювання інтеграційних процесів в Україні» (2009), науково-методичних посібниках «Громадська думка щодо євроатлантичної інтеграції України: шляхи забезпечення ефективного діалогу влади з населенням» (2004), «Концептуальні засади аналізу регулювання інтеграційних процесів в Україні» (2007), «Державна служба в Україні: актуальні проблеми та шляхи модернізації» (2010), збірниках науково-аналітичних матеріалів «Актуальні проблеми інтеграції України в НАТО: громадська думка та експертні оцінки» (у 2-х частинах, 2005) та «Актуальні проблеми формування і реалізації державної політики України на євроатлантичному векторі» (2005), Концепції сучасної державної кадрової політики України (2006).

Серед наукових статей: «Політична реформа в Україні: необхідність та напрями реалізації» (2002), «Політична реформа в Україні: аналіз очікуваної зміни моделей виборів і форми правління» (2003), «Концептуальне забезпечення діяльності Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування УАДУ при Президентові України» (2003), «Необхідність та основні напрями реалізації реформи політичної системи України» (2003), «Аналіз очікуваних змін моделей виборів і форми правління у процесі політичної реформи в Україні» (2003), «Проблема розвитку варіативного політичного простору взаємовідносин України і Росії» (2003), «Парадигмальний підхід до формування комплексних та професійних програм підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» (2004), «Базові моделі дослідження проблем удосконалення діяльності керівника в органах державної влади» (2004), «Наукове забезпечення підготовки керівних управлінських кадрів у контексті акредитації магістерської програми з державного управління Національної академії державного управління при Президентові України ЕАРАА» (2004), «Проблемні аспекти становлення адміністративної культури в органах державної влади в Україні (за матеріалами експертного дослідження)» (2004), «Стан та перспективи адміністративної реформи в Україні» (2004), «Аналіз та оцінювання стану адміністративного реформування в Україні» (2004), «Пріоритетні напрями

реформування місцевого самоврядування в Україні: оцінка ситуації та забезпечення трансформації» (2005), «Державно-управлінські аспекти розвитку процесу євроатлантичної інтеграції України» (2005), «Виявлення комплексу проблем державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України» (2006), «До питання вдосконалення державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України» (2008) та інші.

Напрямок 5. Вдосконалення управління суспільним розвитком.

Активізація розроблення цього напрямку у дослідженнях автора викликано його роботою наприкінці 2005 – першій половині 2006 р. на новоствореній кафедрі управління суспільним розвитком (завідувач кафедри д.і.н., професор Михненко А.М.). Результати проведених за безпосередньої участі автора колективних досліджень та виконаних науково-дослідних робіт викладено у звіті: «Підходи, моделі, методи управління суспільним розвитком» (ДР-РК № 0106U004366, 2006) та оприлюднені у численних наукових публікаціях, а також у формі довідкового та навчального матеріалу, зокрема в монографіях «Роль інформації у формуванні ринкової економіки» (розділи «Моделювання економічних процесів як засіб забезпечення економіки прогнозом та оціночною інформацією», «Формування і запровадження системи моніторингу та моніторингових досліджень малого підприємництва в Україні», 2004), «Розвиток суспільства» (розділ «Екологічний фактор суспільного розвитку та особливості його прояву в Україні», 2004), словнику-довіднику з управління суспільним розвитком (2006), навчальних посібників «Управління суспільним розвитком: Вступ до спеціальності» (2006), «Інновації в управлінні суспільним розвитком» (2009), науковому виданні «Соціально-економічний розвиток регіонів України» (2005), збірнику аналітичних матеріалів «Проблеми і перспективи розвитку України» (2005).

Серед наукових статей: «Моделі діяльності як інструмент дослідження суб'єкт-об'єктних відносин» (2002), «Концептуальний підхід до багаторівневого представлення та вирішення проблеми суспільної стабільності» (2005), «Трансформація українського суспільства: перехід до нової моделі розвитку» (2006), «Сучасні моделі-підходи управління суспільним розвитком» (2007), «До питання методологічного обґрунтування процесу управління в соціальних системах» (2010), «Базові моделі науково обґрунтованого управління в соціальних системах» (2010) та інші.

Зарубіжні публікації: «Инвестиционный климат как основа конкурентоспособности региона» (Російська Федерація, 2008), «Механизмы выравнивания асимметрии регионального развития в условиях глобализации» (Республіка Вірменія, 2008), «Методологические аспекты цикла управления в социальных системах» (Республіка Грузія, 2010).

Напря́м 6. Впровадження науко-метричних досліджень у державному управлінні України.

Дослідження у цьому напрямку були започатковані автором у 1997 році спільно з д.філософ.н., професором В.М.Князевим в межах аналізу результатів наукової діяльності Української (з 2003 р. - Національної) академії державного управління при Президентові України [1]. У 2007 році вони отримали новий поштовх у зв'язку з 10-річчям існування галузі наук «Державне управління» в Україні.

Автором особисто та у співавторстві проведено низку досліджень, що знайшло відображення у відповідних наукових публікаціях, а також у формі навчального матеріалу, зокрема в навчальному посібнику «Прийняття рішень в державному управлінні» (у ч.2 «Науково-прикладні аспекти», 2010) та курсі лекцій «Державне управління» (2011). Серед статей на цю тему, можна зазначити: «Концептуальний аналіз дисертаційних досліджень з державного управління до 10-річчя галузі науки державного управління в Україні» (2007), «Динаміка дисертаційних досліджень механізмів державного управління за видами суспільної діяльності /2003-2007 рр./» (2008), «Інституалізація та тенденції захистів дисертацій у галузі науки "Державне управління"» (2008), «Тенденції дисертаційних досліджень з державного управління в контексті дотримання вимог ВАК України» (2009), «Статистика та динаміка захистів дисертацій у галузі науки державного управління у 2006-2009 рр.» (2010), «Наукометричний аналіз становлення та розвитку галузі наук «Державне управління»: (1997-2009 рр.)» (2010), «Щодо систематизації інноваційно-орієнтованих дисертаційних досліджень у галузі наук «Державне управління»» (2011), «Статистика та тенденції захистів дисертацій у галузі науки державного управління у 2007 - 2010 роках» (2011).

Напря́м 7. Методологічна допомога здобувачам наукового ступеня.

Робота у складі Експертної ради ВАК України з державного управління та численні зауваження щодо оформлення та змісту дисертаційних досліджень наштовкнула автора на спробу допомогти здобувачам наукових ступенів, виклавши їм свої поради. Вони оприлюднені у таких наукових публікаціях: «Особливості застосування інноваційних фільтрів у процесі пошуку евристичного змісту наукового дослідження» (2005), «Інноваційні фільтри в науковому пізнанні суспільних процесів» (2009), «На допомогу здобувачу наукового ступеня» (2010), «До питання технології підготовки та оформлення дисертаційного дослідження» (2010), «Поради здобувачу наукового ступеня: нотатки експерта» (2010).

Висновки. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що у 2002 - 2011 роках автором активно й наполегливо досліджувався широкий спектр як загальних, так і специфічних для України проблем і завдань державного управління. Як реакція на актуальні, а, часом, й нагальні потреби науки та практики державного управління, розроблено низку підходів та методів,

що знайшли використання у науці та практиці державного управління, сприяли, на нашу думку, успішному розвитку відповідної галузі наук в Україні. Інформацію про автора можна отримати у публікації [2].

Використані джерела інформації:

1. Князев В.М. Наукова діяльність Української Академії державного управління при Президентові України / Князев В.М., Бакуменко В.Д. // Командор. - 2000. - № 1. - С. 3 - 7.
2. Вітаємо ювіляра // Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. – К.: ВПЦ АМУ, 2010.- вип. 3 (13) – С. 3-5.

Рецензент: Руденко О.М., доктор наук з державного управління.

УДК:351

Толкованов В.В.,

Голова Національного агентства України
з питань державної служби,
кандидат юридичних наук,
доктор публічного права

РОЗВИТОК ЛІДЕРСТВА НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ТА СЛУЖБІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ОДИН З ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються актуальні проблеми розвитку лідерства на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування. На засадах аналізу нормативно-правових актів, кращих європейських та вітчизняних практик визначаються напрями подальшого розвитку лідерства як один з пріоритетних завдань реалізації адміністративної реформи в Україні.

У статье рассматриваются актуальные проблемы развития лидерства на государственной службе и службе в органах местного самоуправления. На основе анализа нормативно-правовых актов, лучших европейских и отечественных практик определяются направления дальнейшего развития лидерства как один из приоритетных задач реализации административной реформы в Украине.

In statti rozglyadayutsya aktualni Problems of rozvitku liderstva on derzhavniy sluzhbi that sluzhbi in organs mistsevogo samovryaduvannya. In ambushes analizu legal aktiv, kraschih evropeyskih vitchiznyanih practices that stress away viznachayutsya rozvitku liderstva a yak s prioritetnih zavdan realizatsii administrativnoi reform in Ukraïni

Постановка проблеми. Лідерство на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування в сьогоденних умовах набуває особливої ваги. В чому воно проявляється, яким має бути лідер, які головні професійні якості мають бути для цього, який шлях життєвий має приводити людину до лідерства? Чи можливо розпізнати лідерів, і якщо так, то коли? Чи можливо розвивати лідерські якості? У згаданій статті розглядаються ці та інші питання, пов'язані з розвитком лідерства на